

ZPRÁVA O ZASEDÁNÍ SEKCE SOCIOLOGIE VENKOVA ČSS

Sekce sociologie venkova ČSS zasedala u příležitosti I. celostátní konference čs. sociologů v Bedřichově (Špindlerův Mlýn) 25. listopadu 1966. Předsednictvo sekce se sešlo již v předvečer konference a určilo pořad jednání. Vlastního zasedání sekce 25. listopadu se zúčastnilo asi 60 čs. sociologů a dva hosté ze zahraničí: dr. A. Genyes z Maďarska a dr. I. Matei z Rumunska. Jednání sekce předsedal prof. J. Tauber a později jej vystřídal dr. Matei z Rumunska a doc. Špírk. Porada se měla soustředit na problémy sociálních důsledků vědeckotechnické revoluce v zemědělství, ale referáty se nedržely úzkostlivě tohoto tématu a pojednaly jak o výsledcích nebo průběhu výzkumů, tak o aktuálních problémech sociologie zemědělství i širších otázkách rurální sociologie.

Prof. J. Tauber v úvodním referátu zdůrazňoval specifické rysy vědeckotechnické revoluce v zemědělství, které vyplývají z biologického charakteru zemědělské výroby, úzce spjaté s přírodním děním a z okolností, že stupeň výrobních sil v zemědělství není na té úrovni, aby zcela překonával složitost a zranitelnost tohoto oboru a usnadňoval průmyslovou organizaci zemědělství. Autor navázal na starší definice zemědělství, doplnil je a domyslel se zřetelem k poslednímu vývoji v zemědělství. Poukázal pak na způsoby, jak je možno zvýšit efektivnost zemědělské výroby nejen cestami obvyklými v průmyslové výrobě (technizací, chemizací, automatizací atd.), ale také specifickými cestami v zemědělství: zvýšením účinnosti organismů, jejich efektivnější autonomní činnosti, která může být vysoce vystupňována vlivem rozvinutých biologických, chemických, technických a společenských věd.

Největším problémem v zemědělství je podle autora odstranění rozporu mezi stupněm a kvalitou společenské organizace zemědělství a stavem výrobních sil. Zemědělství musí tak organizovat svou výrobu, aby neubýjela, ale vysoce rozvíjela iniciativu pracovníků v zemědělství, protože pouhou technikou, byť i na vysokém stupni, nepřekoná momenty, které vyplývají z biologického charakteru zemědělství a z jeho závislosti na klimatu a také z určitých psychických rysů rolníků, osvojených v minulosti.

Autor se též zmínil o nutnosti rozpracovat problematiku specifického charakteru a sociálních důsledků zemědělství v sérii porad sociologů venkova i ostatních zemědělských vědeckých pracovníků. První z těchto významnějších porad

je kolokvium o sociálních důsledcích a specifickém charakteru vědeckotechnické revoluce v zemědělství v březnu 1967 za účasti sociologů ze socialistických i západních zemí, organizované Institutem sociologie venkova a historie zemědělství společně se Socialistickou akademií a Evropským sdružením sociologů venkova.

Doc. M. Lešková, CSc. z veterinární fakulty v Košicích, referovala o výsledcích svého výzkumu sociální a třídní struktury vesnic na košickém okrese. Záměřila se především k problému mládeže a opírajíc se o svůj průzkum, vyvodila, že „vztah mládeže k poľnohospodárskej práci nie je motivovaný, už či v kladnom, alebo v zápornom smere len materiálnou zainteresovanosťou. Sú tu všestranné problémy charakteru práce, stupňa jej mechanizácie, kultúrneho života na dedine a doceňovania odborne vzdelaných ľudí materiálne, ale aj morálne“.

Dr. J. Vavřík z Ústavu sociologie venkova a historie zemědělství Vysoké školy zemědělské v Praze přednesl referát „O komunistech v sociální struktuře venkova“. Rozhodující pro pozici, roli a prestiž komunistů v JZD je jejich kvalitatívni složení. Jejich věková stránka a z toho vyplývající negativní důsledky pro kvalifikaci jsou hlavní příčinou, proč předpokládaná role komunistů v JZD nemůže být na potřebné úrovni realizována. Jediné postupné řešení je ve změnách věkového a kvalifikačního složení komunistů v JZD; jde o to, aby to byli ve své většině lidé pracující s technikou, kvalifikovaní, politicky a ekonomicky progresivní.

Zmínil se též o přípravě na výzkum

sociálních důsledků mechanizace v zemědělství, který probíhá v rámci širšího výzkumného úkolu „sociálních důsledků industrializace zemědělství“, na jehož řešení se soustředili všichni pracovníci tohoto pracoviště. Řešitelé mezinárodního srovnávacího úkolu sociálních důsledků industrializace se znovu sešli v březnu v Praze a vyměnili si zkušenosti; úkolu se věnuje přibližně 15 řešitelů ze socialistických i západních zemí. Mezinárodním koordinátorem tohoto výzkumného úkolu je Evropské sdružení sociologů venkova ve Wageningen (Holandsko).

Dr. A. Burian z Ústavu sociologie vesnice a zemědělství Vysoké školy zemědělské v Brně řeší speciální část výše zmíněného mezinárodního srovnávacího výzkumu, a to „problematiku postavení žen v socialistickém zemědělství“. Situace žen pracujících v našem zemědělství je nesmírně obtížná a nevýhodná ve srovnání s ženami pracujícími v jiných sektorech, vlivem řady faktorů působících jednak v zemědělství, jednak na venkově. Výzkum vlivu industrializace na postavení těchto žen se bude musit zaměřit především na zkoumání kvalitativních stránek, vyjadřujících motivace, postoje, představy a systém hodnot, které se dosud nahrazovaly kvantitativními statistickými údaji a nemohly proto vysvětlit podstatu nepříznivých jevů v této oblasti; o to jde v připravovaném výzkumu.

Ing. I. Matuška z katedry marxismu-leninismu Vysoké školy zemědělské v Nitře sdělil sekci výsledky výzkumu světového názoru studentů Vysoké školy zemědělské v Nitře. Z jeho projevu vyjímáme: „Prieskum k svetónázorovým problémom poslucháčov VŠP sledoval cieľ, hlbšie poznanie svetónázorovej diferenciácie a účinnosti doterajších metód pedagogicko-výchovného pôsobenia. Bolo zistené, že väčšina poslucháčov prichádza na VŠP s neujasneným filosofickým a náboženským svetónázorom. Svetónázorové vyhraňovanie a osvojovanie vedeckého svetónázoru prebieha u študentov v podstatnej miere až počas štúdia na našej vysokej škole. Rozbor získaných údajov bude slúžiť ako podklad pre ďalšie skvalitňovanie svetónázorovej výchovy“.

Referoval rovněž o přípravě výzkumných akcí, kterými se napojují pracovníci nitranské katedry na výzkumný úkol „sociální důsledky industrializace zemědělství“, zejména na nejvíce rozpracovaný dílčí úkol „sociální důsledky mechanizace zemědělství“, koordinovaný Evropskou společností sociologie venkova. Navazuje

tak na obdobný úkol řešený dr. Vavříkem v Jakubu u Kutné Hory a ing. Tauberovou v Prušánkách u Hodonína.

Dr. P. Domorázek, vedoucí skupiny pro výzkum názorů zemědělců z Institutu sociologie venkova a historie zemědělství v Praze, referoval o cílech své skupiny a přípravě průzkumných akcí. „Byla vytvořena síť 200 tazatelů v obcích náhodně vybraných ve 20 okresech českých krajů; tazatelé dostali kvoty, podle kterých vyhledávají respondenty (pohlaví, věk, sektor). Celkový vzorek obsáhne 2000 osob zaměstnaných v zemědělství a složením (v uvedených ukazatelích) odpovídá složení všech osob pracujících v zemědělství v českých krajích. Bylo by velmi žádoucí, aby obdobná síť se vytvořila i na Slovensku (v rozsahu asi 1000 osob), aby tak výzkum mohl probíhat souběžně ve všech krajích ČSSR. Pokud jde o témata dotazníků, jsou jednak navrhována Institutem, jednak budou objednávána ministerstvem zemědělství i jinými institucemi“.

F. Lednár z pobočky Institutu sociologie venkova a historie zemědělství v Bratislavě hovořil o sociálních problémech horského a podhorského zemědělství na Slovensku. Doporučoval, „aby sa všetky poľnohospodárske problémy horských a podhorských oblastí a východného Slovenska študovali a riešili komplexne, a to i z hľadiska sociologického, a výskumné stanice v Liptovskom Hrádku a v Michalovciach aby sa doplnili oddelením, ktoré by sa zaoberalo ekonomickými a sociálnymi problémami horských oblastí a východného Slovenska“.

Prof. Tauber zdůraznil význam tohoto studia a upozornil, že italští sociologové se obrátili na Institut se žádostí, aby bylo uspořádáno československo-italské symposium o sociálních problémech horských zemědělců. Konkrétní návrh v tom smyslu byl podán italskou i československou stranou konferenci UNESCO v Paříži v listopadu r. 1966. Slovenští sociologové měli by k té problematice nejbližší a případné symposium by mělo být uspořádáno na Slovensku.

Dr. O. Kodedová z Historického ústavu ČSAV v Praze zdůraznila nutnost prohloubení vztahů mezi sociologií a historií. „Studium dějin zemědělství v plné jejich šíři a složitosti vyžaduje mimo jiné velkou pozornost k otázkám metodickým a hledání netradičních a nekonvenčních postupů i celkového nového přístupu k výzkumu. Tak jako jinde, i zde platí, že řešení jednoho oboru se musí opírat o poznatky v oborech ostat-

ních. Z tohoto aspektu nutno zaměřit pozornost na sociologii; při výzkumu dějin zemědělství je otázka historickosociologických aspektů zvlášť aktuální. (Ovšem i sociologie venkova se sotva může vzdát orientace na historii a hledání historických východisek svých problémů.) Sociologii možno využít ve dvou rovinách: metodologické a v rovině procedur a technik. Diskusní zůstávají otázky, zda jde o vklad sociologie pouze v oblasti techniky a postupů, či o něco více, a dále, zda spolupráce a využití sociologie k výzkumu dějin zemědělství se týká pouze nejnovějšího období, jak se někdy výlučně uvádí, nebo zda je aktuální i pro období ostatní“.

Prof. Tauber poznamenal, že spolupráce sociologie s historií je zvlášť aktuální při zkoumání společenského vývoje v zemědělství, kde naprosto nelze vystačit jen s tou nebo onou metodou. Přístup musí být komplexní a je třeba se opírat i o znalost zemědělství v celé šíři, tedy i technologie, resp. výrobních prostředků a výrobních metod, které přímo podněcují společenskou organizaci a obráceně. „Proto jsem vždy usiloval o spojení tří vnitřně nejspřízněnějších společenských zemědělských věd, tj. sociologie venkova, historie zemědělství a zemědělského muzejnictví do jedné instituce a dále věřím v pokrokovost tohoto spojení v specifických čs. poměrech, kdy se můžeme pochlubit velkolepým zemědělským muzeem, kterého je třeba daleko lépe využít pro znázornění vývoje a tudíž vývojových tendencí v současnosti“.

Doc. ing. H. Schimmerling, CSc., vedoucí sociologického oddělení Institutu sociologie venkova a historie zemědělství v Praze zamýšlel se nad užší problematikou sociologie venkova, tj. nad sociologií zemědělství. „Sociologie zemědělství se zabývá společenskými vztahy v zemědělství jako celku, v jeho jednotlivých odvětvích, výrobních jednotkách a kolektivech jako relativně samostatnou a zároveň nedílnou součástí celého sociálního systému, zatímco sociologie venkova se zabývá zkoumáním všech teritoriálních pospolitostí žijících mimo město. Členové venkovské teritoriální pospolitosti jsou vzájemně spjatí vazbou společenských vztahů svého bydlíště — sociologie zemědělství však bude zkoumat společenské instituce, které mají přímý vztah k zemědělské výrobě, je tedy v prvé řadě sociologií zemědělského podniku, což ovšem neznamená, že se nemusí zabývat v souvislosti s hlavním předmětem své pozornosti také sociologií práce, sociologií organizace, proble-

matikou venkova apod. Problematiku kooperace sociologie zemědělství, zejména se zemědělskou ekonomikou, rozlišujeme podle spolupráce úseku na explikativní, normativní a prognostickou“.

Prof. Tauber poznamenal k tomu, že mnozí sociologové s oblibou o sociologii venkova tvrdí, že je pouhým pendantem sociologie města a vnucují jí ryze ekologický ráz. Je to nesprávné. Sociologie venkova, neboli rurální sociologie, nese sice nadále svůj historický název, vzbuzující dojem úzké ekologické koncepce tohoto oboru, ale naplň je značně širší, protože se zabývá agrárními problémy z pozic sociologie, sociální strukturou venkova, kulturní problematikou venkova, nekonečnou řadou problémů, které nelze vtěsnat do naznačeného zúženého ekologického pojetí. Je správné, že v rámci sociologie venkova se vyděluje specifická sociologie zemědělství, která má zcela mimořádné aktuální úkoly.

Ing. D. S a g a r a, vedoucí pobočky Institutu sociologie venkova a historie zemědělství v Bratislavě a jeho spolupracovník ing. B. Foltín zaslali sekci referát „Niektoré podmienky iniciatívy pracovných kolektívov v JRD“. „Chápeme iniciatívu ako ekonomickú, respektíve sociálno-psychologickú kategóriu, ktorá nie je izolovaným nadstavbovým javom, ale má svoju podstatu v objektívnych podmienkach, tj. vo výrobných silách a v ekonomických či spoločenských vzťahoch. Štúdium 40 pracovných kolektívov JRD vo vývoji 5 rokov, ktoré sa v tomto čase manifestovali aj ako brigády socialistickej práce, testované ekonomickými výsledkami, tento hypotetický predpoklad potvrdilo. Zefektívňovanie výkonnosti družstevného podniku vyžaduje viac iniciatívy pracovných kolektívov, výraznejšiu identifikáciu členov, raz ako riadiaceho subjektu, druhý raz ako riadeného objektu. Úspešný rast tejto tendencie si v podmienkach zdokonalenej sústavy plánovitého riadenia poľnohospodárstva vyžaduje predovšetkým demokratizáciu obsahovej, tj. ekonomickej podstaty riadenia, ako zložitého spoločenského procesu“.

Doc. F. K ř e n e k, vedoucí Ústavu sociologie vesnice a zemědělství na Vysoké škole zemědělské v Brně, přednesl referát na téma „Sociální systém JZD“. „Zemědělský podnik zkoumám jako sociální systém, jehož elementy jsou vzájemně spjaté dělbou funkcí a mírou účasti na fungování tohoto společenského celku. Elementy tohoto sociálního systému JZD jsou cíle a funkce podniku, forma organizace, sociální a skupinová

struktura a dynamika, systém pozic a rolí a působící prvky soustav a systémů jiných řádů. Zvláštní funkční místo v sociálním systému JZD zaujímají vazby a spojení mezi vykonavateli rolí a mezi jednotlivými skupinami a elementy systému. Významnou technikou zkoumání jsou intervalová měření a pozorování“.

E. Horáková z Institutu sociologie venkova a historie zemědělství v Praze se zabývala obdobnou tematikou a přednesla referát „K sociologické analýze JZD“. „Z hlediska sociologie patří zemědělská družstva mezi organizace — skupiny lidí se sociálními rolemi, které jsou racionálně uspořádány tak, aby byly splněny cíle související s hlavní činností. Sociologická analýza — ať už postojová, nebo strukturální — musí vycházet z hlavních skladebných prvků. K jejich objasnění musí shromáždit potřebný empirický materiál. Vzhledem k cirkulární povaze závislosti mezi prvky analýzy budou jednotlivé z těchto prvků střídavě vystupovat v úloze závislé nebo nezávislé proměnných veličin. Věcným kritériem pro posouzení významu zjištěných vazeb v daném organizačním kontextu bude kombinovaná míra vyjadřující nejen, jak efektivní je hlavní činnost, ale také, jakého stupně v daném systému dosáhla sociální celistvost. Cílem je nejenom hlubší poznání zemědělského družstva jako organizovaného systému, ale i vypracování jednoduchých postupů, které by bylo možno standardizovat, aby se zvýšila použitelnost sociologických analýz při konkrétním řízení. Znalost parametrů „lidského činitele“ a „organizovaného systému“ je totiž pro ty, kdo zemědělské podniky řídí, stejně nezbytná jako znalost parametrů ekonomiky a techniky. Cílem by mělo být, aby vedoucí hospodářští pracovníci mohli mít takovéto údaje k dispozici běžně, a to alespoň na stejné úrovni spolehlivosti, jako je tomu doposud s informacemi o technických a ekonomických jevech. Sociologii zemědělství je proto v současné době třeba zaměřovat k propracování předmětové stránky. Avšak s tím je třeba spojit i intenzivní úsilí metodologické. Obojí se musí opírat o teoretický, tj. obecně sociologický základ. Jedině správná teoretická východiska a spolehlivé poznávací postupy mohou také ze sociologických výzkumů v zemědělství učinit nejenom nástroj hlubšího poznávání, ale i spolehlivý zdroj podkladů pro orgány a organizátory, v jejichž kompetenci je rozhodovat a řídit“.

Doc. dr. J. Pašiak, CSc., zástupce ředitele Sociologického ústavu SAV v Bratislavě, referoval o sociologickém

výzkumu družstevních rolníků na Slovensku. „Sociologický ústav SAV v Bratislavě urobil v roku 1966 reprezentatívny sociologický výskum družstevných roľníkov na Slovensku. Problematikou výskumu bola identifikácia družstevníkov z JRD, vzťah družstevníkov k práci a kultúrna tvárnosť družstevníkov. Súčasťou tohto výskumu bol aj metodologický výskum“.

Ing. E. Němcová z Institutu sociologie venkova a historie zemědělství v Praze přednesla referát „K některým otázkám výzkumu vedoucích pracovníků JZD“ a v něm se soustředila především na otázku spokojenosti s prací. Její vývody se opíraly o výpovědi 362 vedoucích pracovníků v zemědělských družstvech. Byly zdůrazněny specifické vlivy, které spokojenost s prací modifikují u pracovníků v zemědělství (zdůrazněny byly méně známé aspekty, zejména ty, které vyplývají z poslední fáze vývoje zemědělství u nás). Vlastní obsah příspěvku se týkal názorů vedoucích pracovníků na doceněnost zemědělské práce a na zemědělské povolání, dále se zabýval výpověďmi o spokojenosti s odměnou, spokojenosti s prací, kterou pracovníci vykonávají, a o možnostech, které mají k využívání vlastních schopností na pracovišti. Vztah těchto výpovědí k zájmu o získání lepšího místa a k zájmu o změnu místa prokazuje vzájemné souvislosti. Všeobecně se zatím potvrzuje, že odměna za práci je rozhodujícím faktorem při hodnocení celkové spokojenosti s prací a její výše má nepřímý vliv na tendenci změnit místo.

Ačkoliv většina vedoucích pracovníků hodnotí zemědělskou práci a povolání pozitivně, projevují se právě u nejdůležitějších skupin (pro další vývoj v zemědělství) — u mladých a nejméně vzdělaných — tendence opustit práci v zemědělství. Tento problém bude třeba řešit i prakticky — při uplatňování nové soustavy řízení.

Ing. P. Kohn z Ústavu marxismu-leninismu pro vysoké školy při Karlově univerzitě promluvil o vztazích družstevníků k práci. „Pro výzkum vztahu družstevníků k práci má velký význam historickogenetický a makrosociologický aspekt s „normativními“ měřítky marxistického humanistického pojetí práce (viz práce R. Richty aj.). Ukazuje se, že současná etapa industrializace zemědělství působí z tohoto hlediska rozporně, vytvářejíc silné tendence ke vzniku „dílčího pracovníka“ jak v horizontálním, tak vertikálním směru. Pokud jde o technický charakter práce družstevníků, význam deviantního chování

družstevníku ukazuje, že v súčasnej dobe (pravdepodobne) neplatí lineárny pozitívny závislosť medzi stupňom mechanizácie práce družstevníku a jejích vzťahom k tejto práci. Naopak, najviac problémů (stupeň zaťaženia pracovnej devianci) ve vzťahu k práci je u nositeľů relativně vysoce mechanizované práce, profesionálně vzato hlavne u traktoristů-mechanizátorů“.

Ing. Z. Šťastný ze Sociologického ústavu SAV v Bratislave hovořil o vlivu bývalého sociálního postavení nyníšších družstevníků na jejich současné postavení, postoj k politickým otázkám, na jejich hierarchii hodnot, přizpůsobení družstvu apod. „Ukazuje sa, že mnohé z týchto otázok — pracovný status, názory na kolektivizáciu a zlučovaniu JRD, hierarchia hodnôt, záujem o politické otázky a politická činnosť vôbec i iné — sú pri všetkej svojej rozpornosti v korelácii s bývalým sociálnym rozvrstvením terajších členov JRD“.

Ing. P. Kocura z družstevního odboru ministerstva zemědělství v Praze promluvil o využití výsledků jeho sociologickoekonomického průzkumu družstev společenskou praxí. Návrh, předložený příslušným stranickým a hospodářským orgánům, orientuje národní výbory i zemědělská výrobní a spotřební družstva na zajištění celoroční pracovní příležitosti, na zlepšení pracovních a existenčních podmínek žen v JZD (které jsou definovány jako činitel rozhodující o provedení absolutní většiny prací v provozu zemědělské výroby), na podchycení, získání a perspektivní rozvoj mládeže v JZD atd. Vyzdvihuje konkrétní opatření na odstranění rozdílu mezi městem a vesnicí v kulturní, zdravotní a sociální oblasti — ať již jde o právo na dovolenou, nebo o větší rozsah služeb a obchodní sítě, o dopravu na pracoviště apod.

Ing. E. Turi-Nagyová z katedry marxismu-leninismu Vysoké školy zemědělské v Nitře promluvila o metodologických otázkách při výzkumu činnosti funkcionářů JRD na Nitranskú. „Nie pre všetky otázky, ktoré boli kladené v našom dotazníku, sa hodi štandardizovaný interview. Z výsledkov spracovania uvedeného interviewu je preukazná lineárna súvislosť medzi dĺžkou trvania JRD a stupňom jeho ekonomickej, politickej a organizačnej konsolidácie, ďalej súvislosť medzi ekonomicou úrovňou JRD a politicko-ideologickou úrovňou družstevníkov. Nakoniec na základe získaného materiálu je možné zdôrazniť potrebu pozdvihnúť spoločenskú prestíž

družstevníkov, ktorí sú podstatnou časťou socialistickej spoločnosti u nás“.

M. Modriak z katedry marxismu-leninismu veterinární fakulty Vysoké školy zemědělské v Košicích předložil referát „K otázce kvalifikace družstevních rolníků“, který se opírá o 15 JRD košického okresu. „Súčasná kvalifikačná štruktúra pracovníkov v JRD košického okresu a pomalý príliv mladých kvalifikovaných síl do JRD sa dostáva do rozporu s tendenciou industrializácie poľnohospodárskej výroby. Za dnešného stavu kvalifikácie pracovníkov v družstvách neprejavuje sa priama korelačná závislosť medzi kvalifikáciou a ekonomickou efektívnosťou intenzifikácie výroby. Priama korelačná závislosť existuje len medzi ekonomickou efektívnosťou intenzifikácie výroby, vyjadrenej v hrubej produkcii na 1 ha poľnohospodárskej pôdy (v tisícoch Kčs) a zväčšovaním počtu pracovníkov na 100 ha p. p., ale za cenu znižovania priemerných ročných zárobkov so znižovaním množstva pôdy v hektároch na jedného stáleho pracovníka“.

Referát „Sociologická hľadiska v organizácii spoločenských služieb ve venkovských oblastiach Rumunska“ předložil i dr. S. Matei z Ústavu filosofie a sociologie Rumunské akademie věd.

Následovala diskuse, ktorou uvedl doc. ing. L. Špirk, CSC., výčtem koordinovaných úkolů Institutu sociologie venkova a historie zemědělství a v níž byla zdůrazněna úloha Institutu jako koordinujícího pracoviště a nutnost dokonalé evidence zpracovaných a dokončených výzkumů. Byla zdůrazněna také metodologická funkce Institutu — a v tom smyslu i rozšíření skupiny, která se této práci v Institutu věnuje. Neméně byla zdůrazněna nutnost posílení skupiny věnující se v Institutu průzkumu názorů zemědělců.

Prof. Tauber shrnul výsledky referátů a diskuse a projevil obecně sdílený názor, že od loňského kolokvia sociologů ze socialistických zemí byl učiněn velký pokrok jak v postupu výzkumné práce, tak v teoretické úrovni členů sekce sociologie venkova. Teoretizování však nemůže být samostatné, je třeba teoretickou výzbroj zaměřit ke zkoumání naléhavých problémů zemědělské společenské praxe. Obecné teoretické problémy je třeba rozpracovávat do konkrétních poloh, např. je nutné zapotřebí rozpracovat problémy vědeckotechnické revoluce v zemědělství, změny sociální struktury na venkově atd., což by zase naopak plodně ovlivnilo teoretické závěry. Aktuální problémy našeho

zemědělství, jako např. řízení, plánování, rozvoj iniciativy, problém mládeže a žen, horské zemědělství atd. jsou problémem nejen ekonomů a politiků, ale také sociologů. Na všechno nestačí pak jen Institut, a proto je třeba řádně vybavit i jiná sociologická pracoviště z oboru sociologie venkova, zejména na vysokých školách zemědělských, a usku-tečnit na těchto školách i postgraduální školení především pro absolventy vysokých škol zemědělských, kteří organizují společenské vztahy v zemědělském zá-vodě i na vesnici, aniž by k tomu získali v dřívějších letech jakoukoli soustavnou sociologickou přípravu. Otevřený je problém i přípravy aspirantů ze sociologie venkova na vysokých školách zemědě-lských.

Účastníci jednání sekce se pak dohodli na tomto závěru, který byl předlo-žen nejen předsednictvu Čs. sociologické společnosti, ale také ministerstvu země-dělství a všem třem vysokým školám ze-mědělským a jiným kompetentním mís-tům:

1. Pro další rozvoj oboru sociologie venkova a zemědělství je především tře-ba dále prohlubovat teoretickou a me-todologickou práci souběžně s provádě-ním empirických výzkumů a považovat pro nejbližší období za jeden z hlavních úkolů systematickou spolupráci teoretic-kých a empirických oborů sociologie.

2. Pokud jde o předmětnou náplň, do-poručuje se zaměřovat se především na problematiku sociologie zemědělství v souvislosti s řešením zásadních pro-blémů zemědělské velkovýroby (zejmé-na na otázky zemědělské práce a pod-niku, řízení a organizace zemědělství) a věnovat velkou pozornost dosud málo řešeným problémům, jako jsou:

- a) problémy vědeckotechnické revoluce v zemědělství, zejména jejích sociálních důsledků a pronikání vědeckotechnického pokroku do zemědělské praxe,

- b) problémům rozvoje iniciativy a so-cialistické demokracie,

- c) problémům zemědělské mládeže a žen,

- d) sociologickým problémům horských zemědělských oblastí,

- e) rozšíření základny průzkumu posto-jů a názorů zemědělců také na území Slovenska,

- f) sociálně politickým otázkám rozvo-jových zemí.

3. Vedle již existující spolupráce so-ciologie venkova a zemědělství a země-dělské ekonomiky je nutno prohlubovat i formy spolupráce mezi sociologií a historií zemědělství, sociální psychologií a jinými společenskými vědami a věno-vat všestrannou pozornost agrárním otázkám socialismu.

4. Propracovat systém vysokoškolské výchovy sociologů pro zemědělské pod-níky a pro nadpodnikové orgány řízení zemědělství.

5. Posílit pedagogickou a výzkumnou bázi sociologie a historie venkova a ze-mědělství personálně a materiálně, aby mohla plnit velké společenské úkoly a účinně pomáhat zemědělské praxi.

6. Zajistit metodologickou a poraden-skou činnost nejlépe při Institutu socio-logie venkova a historie zemědělství v Praze (dále Institut) pro zlepšení ko-ordinace výzkumných úkolů příslušných oborů a vybavit jej náležitě po perso-nální a materiální stránce.

7. Posílit mezinárodní výměnu pracov-níků, zkušeností a materiálů také na úseku sociologie venkova, zemědělství a agrárních přeměn.

8. Rychleji a vhodnějšími formami (zvýšením periodicity časopisu „Sociolo-gie a historie zemědělství“, vydáváním zvláštních sborníků a bulletinů, cizojazyčného časopisu z oboru sociologie venkova, úpravou časopisu Za socialističes-kuju selskochozjajstvennuju nauku, po-radenskou činností atd.) šířit výsledky sociologických výzkumů do odborných kruhů a praxe.

9. Vytvořit kromě centrální evidence sociologických výzkumů též archiv a evi-denci výzkumných úkolů z oboru socio-logie a historie venkova a zemědělství při Institutu za předpokladu materiálního vybavení.

10. Po příkladu Vysoké školy zeměděl-ské v Praze zřídit pracoviště sociologie venkova a historie zemědělství i na ostatních vysokých školách zemědělských.

11. Zabývat se s větším úsilím v rámci sociologie venkova i jiných úsekových sociologií prostorovým uspořádáním venkovských sídlíšť a jejich všestranným společenským a kulturním rozvojem.

Prof. Jan Tauber, Institut sociologie venkova a historie zemědělství při VÚZE, Praha 2, Mánesova 75